

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
7 december 2021
Ons kenmerk
Cft 202100154
Pagina
1/8

Uw kenmerk

Bijlage

-

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Reactie op de derde uitvoeringsrapportage 2021

Geachte heer Sylvania,

Op 23 november jl. ontving het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) de uitvoeringsrapportage (UR) van Curaçao over het derde kwartaal van 2021. Op grond van artikel 18 lid 1 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) had de UR over het derde kwartaal 2021 uiterlijk op 12 november jl. aangeboden moeten worden aan het Cft. De UR over het derde kwartaal is daarmee, net als de UR over het tweede kwartaal, te laat ingediend. Het Cft verzoekt u nogmaals met klem de wettelijke termijnen zoals voorgeschreven in de Rft aan te houden. Met dit schrijven ontvangt u op basis van artikel 18 van de Rft de reactie van het Cft op de UR. Een afschrift van dit schrijven wordt aan de Staten en aan de minister-president van Curaçao verstuurd.

Toetsingskader

Het toetsingskader voor de beoordeling van de UR wordt gevormd door de Rft aangevuld met de aanwijzing die de Rijkswetfinancieeltoezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) heeft gegeven aan het bestuur van Curaçao¹ en die op 24 december 2020 is bijgesteld². Vanwege de coronacrisis heeft de RMR aan Curaçao, op diens verzoek, toestemming verleend om, op basis van artikel 25 lid 1 van de Rft, voor 2021 af te wijken van de centrale begrotingsnorm zoals weergegeven in artikel 15 lid 1 sub a van de Rft.

¹ Staatsblad 2019, 279, Besluit van 12 juli 2019, houdende het geven van een aanwijzing aan het bestuur van Curaçao tot aanpassing van de begroting 2019, rekening houdend met de in artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten genoemde normen.

² Bij besluit van 24 november 2020, nummer 2020002389, is besloten dat de aanwijzing na het Kroonberoep in stand blijft, maar alleen nog zal bestaan uit het naleven van de aflossingsovereenkomst tussen APC en Curaçao en zo mogelijk aanvullende aflossingen daarop uit de overschotten op de gewone dienst in de komende jaren.

Daarbij wordt het uitgangspunt gehanteerd dat het tekort op de gewone dienst van het land over het jaar 2021 zo groot mag zijn als de in 2021 toe te kennen liquiditeitssteun en eventuele binnenlands of buitenlands (in overeenstemming met de RMR) aan te trekken leningen die ingezet worden ter dekking van het begrotingstekort minus het deel van de liquiditeiten dat besteed is aan uitgaven op de kapitaaldienst. Op 29 oktober jl. besloot de RMR om Curaçao voor het jaar 2021 vooralsnog een maximaal tekort toe te staan van ANG 488 miljoen. De verschillen tussen de kas-benadering en de baten-lasten-benadering dienen hierbij nog wel te worden betrokken. Curaçao is door de RMR verzocht in de UR over het vierde kwartaal 2021 hierover een adequate toelichting op te nemen.

Oordeel

Curaçao zet in de derde UR de realisatiecijfers af tegen een nieuwe jaarprognose.³ Het Cft acht het gebruik van deze prognose, welke een tekort op de gewone dienst toont van ANG 510 miljoen, realistischer dan gebruik van de vastgestelde begroting (tekort ANG 822 miljoen) of de BW (tekort ANG 721 miljoen).⁴ De BW is tot op heden niet vastgesteld. Het Cft verzoekt Curaçao de nieuwe jaarprognose daarom zo spoedig mogelijk in de BW te verwerken en de BW door de Staten te laten vaststellen. De UR toont een tekort tot en met het derde kwartaal van ANG 310 miljoen.⁵ Dit is een realisatie van 55 procent van de prognose. De realisatiecijfers tonen in het derde kwartaal een forse stijging van de belastingbaten en een onderbesteding bij de post goederen en diensten.

Curaçao realiseert tot en met het derde kwartaal ANG 983 miljoen aan baten. Vanwege een wijziging in de verwerking van de aangifte is een bedrag van ANG 31 miljoen aan ontvangsten betreffende bijzondere invoerrechten op benzine nog niet in de baten verantwoord. Deze verantwoording in de baten zal pas plaatsvinden per ultimo 2021. Ditzelfde geldt voor de ontvangsten afvalstoffenbelasting.⁶ De realisatie van de baten, ANG 983 miljoen, bedraagt 72 procent van de prognose van ANG 1.359 miljoen.⁷

³ Ook het IMF heeft onlangs de economische groei voor 2021 naar boven bijgesteld tot 2 procent. Curaçao and Sint Maarten: Staff concluding statement of an IMF Staff Visit, d.d. 30 november 2021.

⁴ In de nieuwe jaarprognose zijn de belastingbaten, op basis van de realisatiecijfers, verhoogd. De meeropbrengsten door verhoging van de license fee zijn verwijderd, nu de besluitvorming over de verhoging nog niet is afgerond. De lasten zijn naar beneden bijgesteld door, onder andere, het verlagen van de uitgaven aan steunmaatregelen in lijn met de realisatiecijfers, het verwijderen van de reservering voor overdracht van de meeropbrengsten van de license fee, en het verwijderen van de dotatie aan het schommelfonds.

⁵ In dit tekort is niet opgenomen het ontvangen bedrag aan bijzondere invoerrechten op benzine, dat vanwege een wijziging in de verwerking van de aangifte nog niet als opbrengst is verantwoord. Zie verdere toelichting hieronder.

⁶ Momenteel is niet inzichtelijk hoe hoog de baten uit afvalstoffenbelasting zijn. In de prognose is hiervoor een bedrag van ANG 15 miljoen opgenomen voor het gehele jaar.

⁷ Met inbegrip van de ontvangsten bijzondere invoerrechten benzine (en nihil afvalstoffenbelasting) bedraagt de realisatie tot en met het derde kwartaal ook 72 procent (ANG 1.014 miljoen realisatie ten opzichte van ANG 1.415 miljoen geraamde baten).

De belastingbaten in het derde kwartaal (ANG 341 miljoen inclusief het bijzondere invoerrecht) tonen een opmerkelijke stijging ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2020. Ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2019 komen de gerealiseerde belastingbaten in het derde kwartaal 2021 uit op circa 95 procent. De stijging is het gevolg van de na juni, door de opleving van het toerisme, ingezette economische groei. Daarnaast schrijft Curaçao de toename toe aan de effecten van het project 'verhoging belastinginkomsten'⁸ en van de kwijscheldingsregeling⁹.

Curaçao realiseert tot en met het derde kwartaal ANG 1.293 miljoen aan lasten, gelijk aan 67 procent van de geraamde lasten van ANG 1.925 miljoen over 2021. De lastenontwikkeling blijft achter bij de prognose. Dit wordt met name verklaard door onderbesteding bij de post goederen en diensten. Curaçao realiseert op deze post tot en met het derde kwartaal ANG 103 miljoen aan lasten, terwijl de jaarprognose ANG 237 miljoen aan lasten toont. Het Cft wees eerder op de zorgwekkende ontwikkeling dat de realisatie op goederen en diensten steeds verder verschuift naar het einde van het jaar.¹⁰ Hierdoor wordt de ruimte voor Curaçao om gedurende het jaar bij te sturen steeds beperkter. Het Cft verzoekt Curaçao zijn verplichtingenadministratie en budgetbeheer van goederen en diensten op korte termijn te verbeteren.

Curaçao begroot voor 2021 voor ANG 133 miljoen aan investeringen, maar gaf hier tot en met het derde kwartaal pas ANG 19 miljoen aan uit. Recentelijk adviseerde het Cft Curaçao om zijn investeringsbehoefte beter in kaart te brengen en te onderbouwen.¹¹ Daarbij wees het Cft nogmaals op de afspraak, die gemaakt is in het kader van de liquiditeitssteun in 2021, om de investeringen te beperken tot noodzakelijke vervangingsinvesteringen of investeringen die volgen uit het hervormingstraject, zoals is overeengekomen in het kader van het Landspakket.

Conform de prognose dient Curaçao in 2021 een bedrag van ANG 10 miljoen te ontvangen aan aflossingen op uitgegeven leningen aan het Curaçao Medical Center. Tot en met het derde kwartaal zou hiervan ANG 7 miljoen moeten zijn gerealiseerd. Door Curaçao is aangegeven dat verwacht wordt dat deze aflossingen niet meer in 2021 worden ontvangen. Het Cft verzoekt het land de gemaakte leningovereenkomsten met het ziekenhuis en andere private partijen te specificeren en zonodig voorzieningen te treffen.

⁸ Het project 'Verhoging Belastinginkomsten' heeft tot doel de belastinginkomsten op korte termijn te verhogen door middel van effectievere invordering van belastingen (en sociale premies) alsmede het wegwerken van administratieve achterstanden bij de belastingdienst.

⁹ Richtlijn ter invordering van belastingen.

¹⁰ Cft, kenmerk Cft 202100126, Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2021, d.d. 15 oktober 2021.

¹¹ Cft, kenmerk Cft 202100133, Advies bij ontwerp Nota van Wijziging op de ontwerpbegroting 2022, d.d. 12 november 2021.

Het Cft benadrukt het belang van het voortzetten en monitoren van de projecten ter versterking van het financieel beheer. Tot slot vraagt het Cft aandacht voor een correcte en stipte uitvoering van het maatregelenpakket in de zorg en de sociale zekerheid om bijstortingen in het schommelfonds voor 2022 en 2023 te voorkomen. Zo is het doorvoeren van de Landsverordening eerste tranche optimalisering overheidsgeïsoleerde entiteiten per uiterlijk 1 januari 2022 van groot belang.

Toelichting

Gewone dienst

Tabel 1: Overzicht realisatie gewone dienst (in miljoenen ANG)¹²

Gewone dienst	3e UR 2019	3e UR 2020	3e UR 2021	Prognose 2021	3e UR t.o.v. prognose 2021
Baten	1.195	962	983	1.359	72%
Belastingen	1.092	873	906	1.187	76%
Schenken en subsidies	13	18	21	19	111%
Andere inkomsten	90	71	56	153	37%
Lasten	1.190	1.317	1.293	1.925	67%
Beloning van personeel	335	338	323	424	76%
Goederen en diensten	109	106	103	237	44%
Afschrijving vaste activa	69	76	58	102	57%
Interest	36	36	36	65	55%
Subsidies & Overdrachten	293	368	349	477	73%
Sociale zekerheid	348	393	424	611	69%
Andere uitgaven	-	-	-	10	0%
Resultaat gewone dienst	5	-355	-310	-566	55%
Bijzondere Invoerrecht Benzine	36	17	31	41	76%
Afvalstoffenbelasting	-	-	-	15	0%
Resultaat totaal	41	-338	-279	-510	55%

Bron: Uitvoeringsrapportage derde kwartaal 2021 van Curaçao.

¹² In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

In tabel 1 zijn de gerealiseerde baten en lasten van de gewone dienst tot en met het derde kwartaal van de jaren 2019, 2020 en 2021 opgenomen. Daarnaast is de nieuwe jaarprognose van het land voor 2021 opgenomen. De UR toont tot en met het derde kwartaal een tekort van ANG 310 miljoen. In verband met een wijziging in de verwerking van de aangifte van de bijzondere invoerrechten op benzine verantwoordt het land een totaalbedrag van ANG 31 miljoen (nog) niet als opbrengst op de gewone dienst. Deze verwerking vindt pas plaats aan het einde van het boekjaar. Dit geldt ook voor de overdracht van de afvalstoffenbelasting door Aqualectra.¹³ Indien de ontvangsten uit de bijzondere invoerrechten op benzine worden meegenomen bedraagt het voorlopige tekort tot en met het derde kwartaal ANG 279 miljoen.

Baten

Curaçao realiseert tot en met het derde kwartaal ANG 983 miljoen aan baten. De baten tot en met het derde kwartaal zijn ANG 21 miljoen hoger dan in 2020, maar nog niet op het niveau van 2019.¹⁴ De stijging wordt grotendeels verklaard door hogere baten uit de omzetbelasting, de loon- en inkomstenbelasting en de invoerrechten. Het Cft vraagt Curaçao om een (globale) uitsplitsing van de belastingbaten naar aanslagjaar, met als doel meer inzicht te krijgen in de effecten van het economisch herstel versus de effecten van de invorderingsacties van de belastingdienst op de toename van de belastingbaten.

De andere inkomsten blijven met een realisatie van 37 procent ver achter bij de prognose. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het achterblijven van de baten uit erfpachten, het uitblijven van de rentebaten voor uitgeleende gelden, het achterblijven van de opbrengsten van de license fee, en het nog niet hebben doorgevoerd van de voorgenomen tariefsverhogingen voor overheidsdiensten. Curaçao geeft aan dat de facturering van de erfpachten nog voor het eind van het jaar zal plaatsvinden, waardoor deze alsdan als baten zullen worden opgenomen. Voor wat betreft de rentebaten heeft het land diverse invorderingsacties ondernomen, maar deze leiden nog niet tot voldoende resultaat. Het Cft adviseert Curaçao hiervoor voorzieningen op te nemen. De opbrengsten van de license fee zijn, vanwege het economisch herstel, in het derde kwartaal gestegen met 20 procent ten opzichte van het eerste en tweede kwartaal van 2021. Desondanks blijven deze opbrengsten met ANG 7 miljoen achter op de jaarprognose, mede als gevolg van het feit dat de verhoging van het tarief nog niet is geëffectueerd. Ook is het wetgevingstraject waardoor de tarieven voor de dienstverlening door de overheid kunnen worden aangepast aan het huidige prijspeil nog niet afgerond. Het Cft verzoekt Curaçao de status en planning van zowel de verhoging van de license fee, zoals dat door de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten is geadviseerd en door de regering is aangekondigd, als de aanpassing van de tarieven voor de dienstverlening door de overheid bij de UR over het vierde kwartaal 2021 toe te lichten.

¹³ Momenteel is niet inzichtelijk hoe hoog de baten uit afvalstoffenbelasting zijn. In de prognose is een bedrag van ANG 15 miljoen opgenomen voor het gehele jaar.

¹⁴ Ook de ontvangsten uit het bijzondere invoerrecht op benzine liggen aanmerkelijk hoger dan in 2020 en benaderen het niveau van 2019.

Lasten

De derde UR toont ANG 1.293 miljoen aan lasten, een realisatie van 67 procent van de prognose. Voor wat betreft de post personeelslasten merkt het Cft op dat deze zich op totaalniveau conform de prognose ontwikkelt. Echter, de realisatie op de onderliggende post overwerk (ANG 20 miljoen tot en met het derde kwartaal) overschrijdt nu al de jaarprognose (ANG 18 miljoen). De hoogte en het ogenschijnlijk structurele karakter van het overwerk -de maandelijkse uitgave bedraagt steeds circa ANG 2 miljoen- vragen om gepaste maatregelen om deze kosten te beheersen. Desgevraagd geeft Curaçao aan dat deze hoge lasten toe te schrijven zijn aan het overwerk in de justitiële keten (vanwege de handhaving van de coronamaatregelen) en in de gezondheidszorg (vanwege de tijdelijke capaciteitsuitbreiding). Het Cft verzoekt Curaçao de ontwikkelingen met betrekking tot het overwerk in de UR over het vierde kwartaal 2021 toe te lichten en aan te geven hoe overschrijdingen zullen worden gecompenseerd.

De post goederen en diensten toont een realisatie van 44 procent. Het Cft acht het onwenselijk dat het land verwacht in het vierde kwartaal 2021 nog 56 procent van het totaal begrote bedrag te realiseren. Desgevraagd geeft Curaçao aan dat er achterstanden zijn ontstaan bij de verwerking van facturen en overeenkomsten. Deze zijn wel ingediend bij de diverse ministeries, maar nog niet ingeboekt in de financiële administratie. Het Cft wijst erop dat zodra (financiële) verplichtingen voor het land ontstaan, deze ook dienen te worden geadministreerd, ook als hiervoor de facturen nog niet zijn ontvangen. Als lasten pas aan het eind van het jaar worden geboekt, is bijsturing op eventuele budgetoverschrijdingen onmogelijk. Het Cft adviseert het land te werken aan een betere verplichtingenadministratie en tijdige verwerking van zijn facturen, met als doel het budgetbeheer en ook de liquiditeitsplanning te verbeteren.

Kapitaaldienst

In tabel 2 is een overzicht van de kapitaaldienst opgenomen. De kapitaaldienst toont een overschot van ANG 197 miljoen. Dit is voornamelijk het gevolg van de verwerking van de liquiditeitssteun voor het derde kwartaal 2021 van ANG 168 miljoen.

In de prognose is een bedrag van ANG 133 miljoen opgenomen voor investeringen. De investeringen van ANG 19 miljoen tot en met het derde kwartaal lopen derhalve achter op de prognose. Curaçao heeft in het derde kwartaal ANG 2 miljoen aan uitgaven gedaan voor de installatie van zonnepanelen op scholen, ANG 1 miljoen aan infrastructuur, en ANG 2 miljoen aan andere kapitaaluitgaven. In zijn advies bij de tweede UR stelde het Cft vragen bij de verstrekking in het tweede kwartaal 2021 van ANG 2 miljoen aan Curaçao Data & Television N.V.¹⁵ Het Cft verzoekt Curaçao deze vragen alsnog formeel te beantwoorden. Ook is het land verzocht een bestedingsplan van de voorgenomen noodzakelijke investeringen aan te leveren. Het Cft verzoekt Curaçao dit alsnog zo spoedig mogelijk aan te leveren.

¹⁵ Cft, kenmerk Cft 202100126, Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2021, d.d. 15 oktober 2021.

Conform de prognose zou Curaçao tot en met het derde kwartaal ANG 7 miljoen moeten hebben ontvangen aan aflossingen op uitgegeven leningen (ANG 10 miljoen voor geheel 2021). Dit bedrag is echter niet ontvangen. Het Cft verzoekt het land de gemaakte leningovereenkomsten te specificeren en zondig voorzieningen te treffen.

Tabel 2: Overzicht realisatie kapitaaldienst (in miljoenen ANG)¹⁶

Kapitaaldienst	3e UR 2019	3e UR 2020	3e UR 2021	Prognose 2021	3e UR t.o.v. prognose 2021
Ontvangsten	314	462	396	821	48%
Afschrijvingen	69	76	58	102	57%
Ontvangen aflossingen	19	4	-	10	0%
Aangegane geldleningen	69	382	168	296	57%
Lening i.v.m. Girobank	-	-	170	170	100%
Liquidatie deelnemingen	157	-	-	29	0%
Reserves & voorzieningen	-	-	-	214	0%
Uitgaven	99	33	199	311	64%
Investerings	91	25	19	133	14%
Deelnemingen	-	-	2	-	0%
Deelneming Girobank ¹⁷	-	-	170	170	0%
Aflossingen leningen	8	8	8	8	100%
Saldo	215	429	197	510	39%

Bron: Uitvoeringsrapportage derde kwartaal 2021 van Curaçao.

Financieel beheer

De voortgangsrapportage in de UR geeft een overzicht van de status van de projecten ter versterking van het financieel beheer. Het Cft constateert dat de voortgang zeer beperkt is. Op verzoek van Curaçao heeft het Cft onlangs een presentatie van de Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) bijgewoond, waarbij aangegeven is dat voor het eind van dit jaar bepaald moet worden wat de haalbaarheid is van een goedkeurende accountantsverklaring voor het boekjaar 2024. Deze tijdslijn wijkt substantieel af van de zogenoemde Roadmap, waarbij nog werd uitgegaan van een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening 2021.

¹⁶ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

¹⁷ Dit betreft de entiteit GI-RO Settlement Holding N.V., waarbinnen de afwikkeling van Girobank plaatsvindt.

SOAB zal nu in kaart brengen wat de randvoorwaarden zijn voor de uitvoering van de diverse deelprojecten. Daarbij zullen onder andere, in samenhang met het Landspakket, de prioriteiten en daarvoor benodigde financiële middelen en operationele capaciteit moeten worden bepaald. Het Cft verzoekt hierover geïnformeerd te blijven.

Schuldpositie en rentelastnorm

Op basis van de beschikbare gegevens stelt het Cft vast dat de rentelasten van Curaçao binnen de rentelastnorm van ANG 131 miljoen liggen.

In het derde kwartaal is de overheidsschuld met ANG 184 miljoen toegenomen en komt aan het eind van het kwartaal uit op ANG 4.212 miljoen. De toename van de schuldpositie is het gevolg van de verstrekking van de zesde tranche liquiditeitssteun van ANG 168 miljoen en van toename van de kortlopende schulden met ANG 16 miljoen, waarvan ANG 10 miljoen achterstallige premieafdrachten aan het Algemeen Pensioenfonds Curaçao.¹⁸ De schuldquote van Curaçao stijgt van 87 procent van het bruto binnenlands product (bbp) in het tweede kwartaal, naar 91 procent in het derde kwartaal van 2021.¹⁹

Inmiddels is voor het vierde kwartaal ANG 76 miljoen liquiditeitssteun ter beschikking gesteld. Met inbegrip van deze nieuwe lening komt de schuldquote per ultimo 2021 voor Curaçao voorlopig uit op 93 procent van het bbp.

De schuldquote van de collectieve sector komt aan het einde van het derde kwartaal 2021 naar schatting uit op 81 procent van het bbp.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De voorzitter van de Staten van Curaçao
De minister-president van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao

¹⁸ Door Curaçao is aangegeven dat deze achterstallige premieafdrachten in het vierde kwartaal 2021 zijn ingelopen uit liquiditeitssteun over dat kwartaal.

¹⁹ Bij het bepalen van de schuldquotes is uitgegaan van de IMF, 2021 Article IV Consultation discussion; Press release and Staff report - Curaçao and Sint Maarten, August 2021.